

MARTIN ŠRAJER / 2. 9. 2021

Srdečný pozdrav ze zeměkoule

Zřejmě nejznámější český karikaturista Vladimír Jiránek se v sedmdesátých letech podílel na několika krátkých animovaných snímcích (*Děkujeme, pánové!*, *Co jsme udělali slepicím*, *Hokej je hra*) a vtiskl podobu nestárnoucímu večerníčku *Bob a Bobek – králíci z klobouku*. V osmdesátých letech pak dostal příležitost vyzkoušet si, jak budou jeho nápady fungovat s živými herci. Z jeho podnětu vznikla celovečerní sci-fi komedie *Srdečný pozdrav ze zeměkoule*.

Nelehkého úkolu přesadit jiráňkovskou poetiku do hraného filmu se zhostil Oldřich Lipský, který je spolu s Jiráňkem a Alexandrem Lukešem také autorem scénáře. Spolehlivý komediální režisér mohl dát v příběhu dvou mimozemských návštěvníků pozorujících a komentujících pozemské pachtění průchod své zálibě ve vědeckofantastických námětech. Zápletka filmu v podstatě převrací výchozí situaci Lipského *Muže z prvního století*. V něm se čalouník z dvacátého století nedopatřením ocitá ve vyspělé společnosti budoucnosti.

V *Srdečném pozdravu ze zeměkoule* dvojice hostů z cizí galaxie přistává na Zemi, konkrétně na skládce odpadu, kterou nejdříve s údivem okomentují („Kam nás to poslali“) a poté promptně kolonizují. Animovaná titulková sekvence s malými zelenými mužíky ukazuje pravou podobu vesmírných průzkumníků. Po průletu atmosférou ale kvůli splnutí s novým prostředím mění podobu jak jejich vesmírná loď (nejprve je z ní pivní sud, poté kontejner), tak oni samotní.

Z mimozemšťanů se stává populární slovenské komediální duo, Milan Lasica a Július Satinský. Jejich herecká účast představovala vedle autorského vkladu oblíbeného kreslíře druhý hlavní tahák odpočinkového filmu. Lasica se Satinským mohli ve filmu díky spolupráci na dialogích pokračovat v šíření sarkastických postřehů a předvádění absurdních scének, založených na předstíraném nepochopení určitých společenských zvyklostí a jejich osobitým výkladu – tedy nabídnout podobný typ humoru, jaký si

doboví diváci oblíbili z jejich televizních a divadelních výstupů.

Také Lipského film má podobu volně navěšovaných scének, v nichž dvojice moudrých klaunů čelí normalizační realitě. Jejich přítomnost v neznámém prostředí je odůvodněna náročným výzkumným úkolem – poznat život na modré planetě. Do takto vágně vymezeného rámce se pak hravě vejde návštěva různých míst (sídliště, samoobsluha, vědecké sympozium) i jakákoli interakce s pozemšťany.

Jako jejich průvodce byl mimozemšťanům „nejvyšším počítačem galaxie“ vybrán doktor Jánský, zaměstnanec Ústavu pro styk s mimozemskými civilizacemi. „Naprosto průměrného, bezvýznamného člověka“ hraje Jiří Menzel. Přítomnost dvou mužů narušujících jeho soukromí jej netěší. Přesněji se z ní psychicky hroutí, což je v podstatě to jediné, co mu role předepisuje. Marně své okolí přesvědčuje, že se nezbláznil. Ostatní stejně jako on nedokážou přijmout existenci čehokoli přesahujícího každodenní rutinu.

Ve snaze splynout s okolím se mimozemšťané oddávají nezřízenému nakupování i tělesným slastem s dvojicí vysmátých stopařek. Když je jim svěřena práce kopáčů, zhostí se úkolu se stachanovským nasazením, které ostatní dělníky nechává v němém údivu. Stávají se modelovými občany komunistického Československa, poslušně přijímajícími svěřené role. Jenomže tím, že život v pozdním socialismu vidí až příliš růžově, současně odhalují, že takový ve skutečnosti není.

Zautomatizovaný způsob myšlení a chování, který už lidem na rozdíl od bezelstných mimozemšťanů ani nepříjde zvláštní, je ve filmu zdrojem pobavení a terčem kritiky. Lasica se Satinským svým mechanickým naplňováním požadavků socialistické společnosti (pracovat, konzumovat, užívat si) mimoděk zvýrazňuje hodnotovou prázdnotu preferovaného životního stylu. Není třeba chápat, co fráze typu „práce je smysl života“ znamenají. Stačí podle nich jednat.

Styl humoru se v průběhu dramaturgicky neuspořádaného filmu proměňuje stejně jako jeho úroveň. Nonsensové scény se zrychleně utíkajícími postavičkami nebo nespolupracujícími automaty na jídlo nás vracejí do časů němé grotesky. Anketa se skutečnými lidmi z ulice, kterých se Lasica se Satinským ptají, jak by reagovali na návštěvu mimozemské civilizace, je oproti tomu prostá jakékoli stylizace. Jiný tón zas mají Jiránkovy krátké animované vsuvky.

Odrůdy humoru jsou stejně různorodé jako objekty satiry. Ve filmu to schytává přehnaná víra ve vědeckotechnickou revoluci, pracovní odcizení (a odlidštění) i devastace životního prostředí. Vzhledem k přemíře výrazných autorů s osobitým komediálním cítěním, z nichž každý dostal prostor k vyjádření, netrpí *Srdečný pozdrav ze zeměkoule* nedostatkem nápadů. V důsledku jde o komedii, která stále něčím překvapuje, ale zároveň se nikdy netransformuje v nic pevnějšího než kaleidoskopické pásмо skečů.

Film si můžete zdarma pustit na YouTube kanálu Česká filmová klasika.

Srdečný pozdrav ze zeměkoule (Československo, 1982). Režie: Oldřich Lipský, scénář: Vladimír Jiránek, Oldřich Lipský, Alexander Lukeš, Milan Lasica, Július Satinský, kamera: Jiří Macák, Zdena Hajdová, Eva Kergerová, hudba: Petr Skoumal, hrají: Milan Lasica, Július Satinský, Jiří Menzel, Naďa Konvalinková, Miloš Kopecký, Luděk Sobota, Jiří Lábus, Jana Břežková, Jaroslava Kretschmerová a další. Filmové studio Barrandov, 98 min.